

Fragment uit Arend van Dam & Oksana Drachkovska, De ware geschiedenis van Dancing Buffalo, Van Holkema & Warendorf, 2023.
Dit fragment mag enkel gebruikt worden voor educatieve doeleinden en niet verder worden verspreid.

Inca

De koordbewaarder

MENSEN NOEMEN MIJ QUIPU. Eigenlijk is dat niet mijn naam. Het is wat ik ben. Ik ben een *quipu*, of voluit: *quipucamayoc*. Dat betekent: koordbewaarder. Ik ben het wandelende geheugen van mijn volk. Het beroep van koordbewaarder gaat over van vader op zoon. Mijn opa was het, mijn vader was het en nu ben ik het. Ik ben het al mijn hele leven. Als het leven hier in Peru niet zo veranderd was, zou ik zeggen: na mij zal mijn zoon de nieuwe koordbewaarder worden. Maar ik heb geen zoon. Dat is een groot probleem. Hoe kom ik aan een opvolger? Ik moet op zoek gaan naar iemand die geschikt is. Iemand die van verhalen houdt en van geschiedenis. Maar dat is niet het enige probleem. Tegenwoordig is niets meer zoals het was. Er zijn hier sinds kort vreemdelingen die ons land de Nieuwe Wereld noemen. Ze

hebben andere gewoontes en spelen de baas. We moeten doen wat zij zeggen. Ze gebruiken geen koorden om hun geschiedenis vast te leggen, maar schrijven die op in boeken. Ik ken hun verhalen en hun geschiedenis niet. Misschien moet ik je eerst vertellen over mijn gekleurde koorden en de knopen die ik erin leg. Nee, niet alles! Wij koordbewaarders hebben zo onze geheimen. Weet je wat de nieuwkomers dachten? Zij dachten dat mijn ingewikkelde systeem van koorden en knooppjes een sieraad vormde dat je om je hals kunt hangen. De domoren! Het zit zo: het hoofdkoord is de ruggengraat van het systeem. Daaraan worden, in groepjes, de zijkoordjes geknoopt. Al die groepjes hebben eigen kleuren, zodat je weet om welk onderwerp het gaat. In elk koordje worden knooppjes gelegd. Die knooppjes staan voor

cijfers, voor woorden, voor gebeurtenissen. Samen vormen ze de geschiedenis van mijn volk, van het rijk van de Inca's. Wij doen dat al duizenden jaren zo.

Ik zal je vertellen over onze Inca-koningen. Tijdens mijn lange leven heb ik drie van hen mogen dienen. Aan Túpac heb ik mijn aanstelling als koordbewaarder te danken. Vultuit heette hij Túpac Inca Yupanqui, maar laten we hem gewoon Túpac noemen. Onder zijn leiding werd het rijk van de Inca's groter en groter. Hij bezette steden, versloeg vijanden en stuurde zijn legers naar verre oorden. Het was een roerige tijd. Ik legde veel knopen in mijn kleurige koorden. Op een dag kwam de koning terug van een lange reis en vertelde over zijn overwinningen. Hij had nieuwe plannen. Een tovenaars had hem verteld over een land dat ver voorbij de horizon lag.

Koning Túpac was niet te houden. Nog geen jaar later zeilde hij met zijn vloot van honderden vloten de horizon tegemoet. Hij nam twintigduizend soldaten mee. Een jaar lang hoorden we niets van hem. Iedereen dacht dat Túpac en zijn mannen waren omgekomen op het wilde water van de Grote Oceaan. Tot er aan de horizon zeilen verschenen. De koning was in aantocht. Hij kreeg een grootse ontvangst in de stad Cuzco. In een lange optocht trok hij

door de stad. Zijn soldaten droegen allerlei voorwerpen mee: sieraden van goud, een koperen stoel en de kop en de huid van een paard. In de stoet liepen mannen mee die de koning had buitgemaakt op de verre eilanden die hij had ontdekt.

Nadat de koning mij alles over zijn reis had verteld, maakte ik een gloednieuwe quipu. Zo bleven zijn avonturen voor altijd bewaard.

Toen koning Túpac ziek werd, trok hij zich terug op een landgoed in de bergen. Volgens sommige mensen werd hij daar vermoord door zijn eigen zoon. Ik kon dat niet geloven. Je zult die gebeurtenis niet terugvinden in de quipu's die ik in die tijd heb geknoopt. Ik zag het als mijn taak de nieuwe koning te dienen. Zijn naam was Huayna Capac. Ik kreeg het druk, want bij zijn aantreden moest alles worden geteld: alle mensen die in ons rijk woonden en alle lastdieren, zoals de lama's en de alpaca's. Alle huizen, al het goud en alle edelstenen. Stuk voor stuk. Knoop voor knoop.

Op een dag brachten boodschappers berichten uit het oosten. Er zouden mensen uit een andere wereld zijn aangekomen. Ze hadden schepen die veel groter waren dan de vloten van onze koningen. Ze hadden wapens die veel krachtiger waren dan onze pijl-en-bogen. De Spanjaarden,

zoals ze werden genoemd, veroverden veel rijken. Dat van de Azteken, de Mixteken, de Olteken, de Zapoteken, de Maya's en meer. Maar koning Huayna was niet bang. Met zijn gigantische legers heerste hij over ons hele rijk, dat zich uitstreckte van het verre noorden tot het diepe zuiden.

Toen werd de koning ziek. Het was een verschrikkelijke ziekte waarvan sommigen zeiden dat die door de Spanjaarden werd verspreid. We hadden nog nooit een Spanjaard gezien, maar hun ziektes snelden hun vooruit.

Na de dood van mijn tweede koning ontstond er een groot conflict. De koningin kreeg helaas geen kinderen. Nu moest een van de kinderen die zijn tweede vrouw hem had gegeven opvolger worden. Een van haar twee zonen. Maar welke?

Er ontstond een burgeroorlog die mij veel knopen kostte.

Na een bloedige strijd won Atahualpa het

van Huascar. Atahualpa werd de derde koning die ik diende. En hij was ook de laatste. Dat kwam door de komst van de Spanjaarden. Toen de nieuwe koning hoorde dat zij in aantocht waren, besloot hij hen netjes te ontvangen op het grote plein in de stad. Duizenden mensen keken toe hoe koning Atahualpa de Spanjaarden begroette. Hij sprak hun leider, die Pizarro heette, beleefd maar streng toe. Hij verweet hun dood en verderf te zaaien op hun pad door ons rijk.

Tot onze verbijstering koos onze gast, die niet meer dan 168 soldaten bij zich had, plotseling voor de aanval. Koning Atahualpa werd door de Spanjaarden gedood.

Dat was mijn verhaal. Ik hoop maar dat het niet mijn laatste is, want ik heb geen opvolger. Geen zoon of dochter die koordbewaarder kan worden. Het zal me toch niet gebeuren dat ik mijn laatste knoop heb gelegd?

DE REIS VAN THOR HEYERDAHL

Het verhaal van de koorbewaarder speelt zich af in een land dat we nu kennen als Peru. Bijna vijfhonderd jaar geleden werd Inca-koning Atahualpa door de Spaanse veroveraar Pizarro vermoord. Dat staat vast. Veel minder zeker is de reis die zijn opa Túpac heeft gemaakt. Van het archief met de koorden is vrijwel niets teruggevonden. Is het verhaal over die vloot van vloten dan een verzinsel?

Niet volgens wereldreiziger Thor Heyerdahl. Hij vermoedde dat de bewoners van de eilanden in de Grote Oceaan niet van één, maar van twee plaatsen waren gekomen. Dat zit zo: Thor Heyerdahl werd in 1914 geboren in Noorwegen. Hij studeerde niet alleen biologie (de leer van planten en dieren), maar ook antropologie (de leer van de mensen). Omdat hij met eigen ogen wilde zien waar planten, dieren en mensen vandaan kwamen, ging hij op reis. Hij kwam terecht op Paaseiland en verbaasde zich daar over de reusachtige stenen beelden. Hij voer verder naar het

eiland Fatu Hiva en besloot er een tijd te blijven. Hij woonde er in een paalwoning en genoot elke dag van het uitzicht. Aan de kant waar hij woonde was de zee kalm en rustig. Je kon er heerlijk zwemmen. Aan de andere kant van het eiland beukten de golven op de kust. Niet af en toe, maar altijd. Dat kon maar één ding betekenen: dat kwam door de eeuwige oostenwind.

Op een prachtige avond, met een schitterende zonsondergang, sprak Thor met Tei Tetua, de oudste bewoner van Fatu Hiva. Ze zaten samen bij een vuurtje op het strand. 'Kijk,' zei de grijsaard en hij wees naar de lucht. 'Die wolken hebben mijn volk lang geleden hiernaartoe gebracht.'

'De meeste mensen zeggen dat uw volk uit het westen kwam, uit Azië,' zei Thor.

De oude man schudde zijn hoofd. 'Vroeger woonden wij in een groot land, ver achter de zee. Kon-Tiki, het opperhoofd van mijn volk, vertelde de mensen dat zij vloten

moesten bouwen om de zee op te gaan. Zo zijn wij hier gekomen.' Verrast zei Thor: 'Dat zou betekenen dat jullie niet uit Azië komen, zoals iedereen denkt, maar uit Zuid-Amerika, uit Peru. De eeuwige oostenwind heeft jullie hiernaartoe geblazen.'

Het verhaal van Tei Tetua liet Thor Heyerdahl niet los. Het liefst wilde hij aantonen dat de oude man gelijk had. Dat kon maar op één manier: hij moest een vlot bouwen en zelf de reis maken van Peru naar de Polynesische Eilanden in de Grote Oceaan. Met hulp van vrienden lukte het Thor om in Peru een vlot te bouwen van negen grote balsabomen.

Inca * De reis van Thor Heyerdahl

Er werd een bamboehut bovenop gezet die bescherming moest bieden tijdens de overtocht.

Op 28 april 1947 begon de reis.

De avonturiers – vier Noren, een Zweed en een papegaai – gingen aan boord en lieten de wind zijn werk doen. Ze hadden het vlot Kon-Tiki gedoopt en een afbeelding van deze Inca-god op het zeil geschilderd. Zoals de mannen hadden gehoopt nam de oostenwind hen mee en voerde hen in de richting van Fatu Hiva, het eiland dat Thor op het idee van zijn expeditie had gebracht. Het werd een lange reis met windstiltes en stormen. De mannen zagen walvissen en

haaien in overvloed. De vliegvissen die aan boord sprongen, werden boven een vuurtje geroosterd. Na 101 dagen sloeg het vlot kapot op het koraalrif bij een eilandje dat Raroia bleek te heten. De vijf mannen hadden 6400 kilometer afgelegd. De papegaai had de reis niet overleefd, die was bij een storm overboord geslagen.

‘Zie je wel!’ riep Thor opgetogen toen het hun was gelukt om zich in veiligheid te brengen op het strand. ‘We hebben aangetoond dat het mogelijk is om vanuit Zuid-Amerika de eilanden in de Grote Oceaan te bereiken. De oude man had gelijk. Misschien waren er al eerder mensen die op vloten of

in rieten boten zeeën en oceanen overstaken. Misschien lukt het ook wel om vanuit Afrika naar Zuid-Amerika te komen. Dan kunnen we bewijzen dat al lang voor Columbus mensen de Atlantische Oceaan bevoeren.’

‘Voorlopig zijn we even uitgevaren, Thor,’ zeiden de vrienden en ze gingen op zoek naar eten. Ze vonden zoete aardappelen en kokosnoten.

‘Zoete aardappelen en kokosbomen vind je ook in Zuid-Amerika,’ zei Thor. ‘Dat bewijst nog maar eens dat ik gelijk heb.’ De vrienden luisterden al niet meer. Ze deden zich tegoed aan de heerlijk koele kokosmelk.

